

Nr. 40

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 1999-2000

1 maart 2000

HANDELINGEN

PLENAIRE VERGADERING

MORGENVERGADERING

BELEIDSNOTA WETENSCHAPS- EN TECHNOLOGIEBELEID 1999-2004

Inhoud

Nr. 40

Woensdag 1 maart 2000
Morgenvergadering

Berichten van verhindering	1
Beleidsnota Wetenschaps- en Technologiebeleid 1999-2004, ingediend door mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, en de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media – 151 (1999-2000) – Nr. 1	
Bespreking	1
Sprekers : de heren Luc Martens, Gilbert Van Baelen, Dirk Holemans, Cis Schepens, Eric Van Rompuy, André Denys, Chris Vandenbroeke, Gilbert Bossuyt, Ludo Sannen en Luc Van Den Brande en de ministers Marleen Vanderpoorten en Dirk Van Mechelen	
Met redenen omklede moties	19
Regeling van de werkzaamheden	19

VOORZITTER : De heer Johan De Roo, eerste ondervoorzitter

- *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*
- *De vergadering wordt geopend om 10.04 uur.*

De voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Veerle Declercq, Niki De Gryze, Dominiek Lootens-Stael, Leo Peeters, Mark Van Der Poorten, Frans Wymeersch : gezondheidsredenen ;

Jul Van Aperen : buitenslands.

BELEIDSNOTA Wetenschaps- en Technologiebeleid 1999-2004, ingediend door mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, en de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media

– 151 (1999-2000) – Nr. 1

Bespreking

De voorzitter : Dames en heren, aan de orde is de beleidsnota Wetenschaps- en Technologiebeleid 1999-2004, ingediend door mevrouw Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, en de heer Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media.

De bespreking is geopend.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, als ik van kwade wil was, zou ik zeggen dat de lage opkomst erop wijst dat u er niet in bent geslaagd de mensen voor uw beleid te motiveren en te mobiliseren. Dat meen ik echter niet. We moeten u zeker nog wat tijd geven om een dergelijke motivatie en mobilisatie tot stand te brengen.

Wetenschap en technologie hebben in de huidige samenleving een bijzonder grote betekenis. Ze zijn niet alleen van belang voor de ontwikkeling van onze economie. Ze zijn ook belangrijk voor cultuur, gezondheidszorg, leefkwaliteit, mobiliteit, enzovoort. Wetenschap en technologie zijn de stuwende krachten van de algemene ontwikkeling van onze maatschappij. Ze maken derhalve steeds meer deel uit van onze samenleving.

Naast de factor arbeid en de factor kapitaal is vandaag meer dan ooit dus ook de factor kennis van zeer groot belang. In Vlaanderen, wellicht meer dan op vele andere plaatsen in de wereld, zijn we het aan onszelf verplicht daar een grote inspanning voor te leveren. We hebben geen andere grondstof dan onze eigen grijze cellen. In die 'battle of the brains' kan men zich richten op het aantrekken van krachten uit het buitenland. Ik denk dan bijvoorbeeld aan het beleid dat men voert in de Verenigde Staten of in Frankrijk. Men kan zich echter ook richten op het opwaarderen, ontwikkelen en stimuleren van de eigen innovatieve kracht van de Vlaamse bevolking. Dat vraagt dan een samenspel tussen vele medespelers : de onderzoekers, de ondernemers, de werknemers, het onderwijs, de overheid, enzovoort. Allen samen moeten we ervoor zorgen dat er een biotoop wordt gecreëerd waarin de wetenschap, de technologie en het innovatieve zich in hun volle dynamiek kunnen ontwikkelen.

Men kan niet ontkennen dat de vorige Vlaamse regeringen grote inspanningen hebben geleverd om de Vlaamse bevolking bewust te maken van het belang van de wetenschap en de nieuwe technologieën. Ik denk bijvoorbeeld aan de inspanningen van voormalig minister-president Geens. Met Flanders Technology heeft hij een belangrijke stimulans gegeven. Dat beleid werd ook in de periode na hem voortgezet. In Vlaanderen investeert men al twintig jaar op een consequente wijze in wetenschap en technologie. In de omschakeling van arbeidsintensieve ondernemingen naar kennisintensieve jobs hebben we dus een heel positieve ontwikkeling doorgemaakt.

Dit uit zich in een aantal nieuwe hightechbedrijven zoals Ubizen, Innogenetics, Real Software en Lernout & Hauspie. De lijst van bedrijven die niet alleen in Vlaanderen maar ook in de hele wereld succesvol zijn, is heel lang. Men hoeft maar te kijken naar de positie die ze innemen op de Nasdaq en de Easdaq. Stuk voor stuk zijn het boeiende en interessante bedrijven, die ervoor zorgen dat Vlaanderen wereldwijd zorgt voor kennis en deskundigheid. Ze zorgen ervoor dat we een groot deel kunnen opeisen van de nieuwe jobs.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord.

De heer Gilbert Van Baelen : Mijnheer Martens, ik ben het geheel met uw argumenten eens, maar behalve Ubizen, dat is gegroeid uit een spin-off, geeft u enkel voorbeelden van louter privé-initiatieven. Als we het hebben over de rol van de overheid bij de ondersteuning, is dat van belang.

De heer Luc Martens : Ik herhaal dat het om een synergie gaat, waarin vele partners meespelen : onderzoekers, bedrijfsleiders, werknemers en de overheid. Deze laatste moet ondersteunend werken, in faciliteiten voorzien, en innovatie alle kansen geven, vooral in de verkennende en risicovolle fase. Daar kan geen meningsverschil over bestaan. Als u het hebt over vrij privé-initiatief, en dat consequent verdedigt, dan zult u in mij een bondgenoot vinden. Op dat punt mag u me altijd bevragen.

Maar misschien zullen er meningsverschillen zijn, omdat zal blijken dat u zelf niet consequent handelt ten aanzien van het vrij initiatief, bijvoorbeeld in het jeugdbeleid. Onze fractie heeft van u dus geen lessen te ontvangen. (*Rumoer ; opmerkingen bij AGALEV*)

Het etatisme van de groenen is voldoende bekend. We zullen dat in de komende jaren ten overvloede kunnen illustreren.

De voorbije twintig jaar heeft de Vlaamse regering, in de wisselende coalities, haar consequent beleid volgehouden en een strategische visie ontwikkeld. Dat heeft onmiskenbaar tot resultaten geleid. We vrezen nu dat wat werd opgebouwd, zal stilvallen, waardoor we niet meer zullen meekunnen in de wereldwijde dynamiek.

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : Dit is de essentie van het debat. Ik heb het perscommuniqué gelezen van de heer Van den Brande, die een belangrijke bevoegdheid heeft gehad op dit terrein. Waarop baseert u zich om te beweren dat het zal stilvallen ? De cijfers zijn duidelijk. We hebben in het regeerakkoord aangekondigd dat we een aantal dingen zullen evalueren, niet zomaar om het evalueren op zich, onder meer omdat het Rekenhof een bijzonder duidelijk standpunt heeft ingenomen ten aanzien van het clusterbeleid.

We zouden ook kunnen proberen om dit nog een jaar of twee onder de mat te vegen. Het zou echter verstandiger zijn nieuwe voorwaarden te scheppen, waarbinnen we een transparante visie kunnen ontwikkelen, zodat we aan het beleid een nieuwe dynamiek kunnen geven. Ik neem het niet dat we in de pers moeten lezen dat de kredieten voor industrieel onderzoek worden teruggeschroefd. De cijfers liggen op tafel ; bewijs me eens waar we minder spenderen, al is het maar één frank.

U kunt er misschien op wijzen dat de dynamiek van 2 miljard frank per jaar wordt afgeremd. Op dit ogenblik is er echter geen vraag naar meer middelen. Bijvoorbeeld bij het IWT is er inderdaad geen nieuwe impuls nodig ; dat zijn we onlangs nog nagegaan. Het lijkt me echter een grove vergissing te beweren dat we de middelen bewust blokkeren of terugschroeven.

De heer Luc Martens : Mijnheer de minister, u loopt vooruit op mijn betoog. Ik stel vast dat deze regering onvoorstelbaar veel moet evalueren. Op de duur lijkt de evaluatie een soort van truc te worden om niets te hoeven doen, en zich intussen te kunnen bekwamen. Op dit ogenblik heeft zij immers niet de nodige bekwaamheid. U schuift beloften voor u uit, om uw eigen incompetentie te verbergen.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Vooral op het vlak van het wetenschapsbeleid heeft de vorige regering voor zoveel onoverzichtelijkheid gezorgd dat we geen andere mogelijkheid hebben dan het inlassen van een evaluatie vooraf.

De heer Luc Martens : De onoverzichtelijkheid is nu minstens even groot, aangezien u uw bevoegdheden met twee andere ministers moet delen. U slaagt u er niet in één coherent beleidsplan voor wetenschap en technologie en innovatie voor te bereiden. Ook voor andere sectoren, zoals het sportbeleid, pleit u voor coherentie, maar ook dat blijkt minstens even versnipperd te zijn als in mijn periode. Wat u vertelt, zijn dus mooie praatjes voor het publiek. In de feiten is er nog niets verbeterd.

Sta mij toe even dieper in te gaan op enkele punten die voor ons een bron van argwaan ten aanzien van de intenties van deze regering vormen.

Wat de investeringen betreft, stellen we vast dat het Vlaamse budget niet langer met 2,5 miljard frank per jaar wordt opgetrokken. Door de dyna-

Martens

miek van de vorige regeerperiodes waren we er eindelijk in geslaagd het niveau van bijvoorbeeld Frankrijk, Duitsland en Nederland te bereiken. Als u nu die dynamiek stopzet, dan zullen we opnieuw achteruitbollen. U mag mij daaromtrent proberen sussen met alle mogelijke verklaringen, toch zal dat de brute realiteit niet kunnen verhelen.

Ter illustratie verwijs ik naar de basisfinanciering van de universiteiten. Uit de budgetten kunnen we opmaken dat dienaangaande niets substantieels gebeurt. Nochtans zijn zij essentiële partners om op het vlak van onderzoek en ontwikkeling mee te werken aan dit beleid en het waar te maken.

De voorzitter : Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten : Wat u nu zegt, werd ook gezegd op de persconferentie die uw partij vorige week gaf. Misschien hebt u de samenhang met het onderwijs niet opgemerkt, wat me van u zou verbazen. Voor dit jaar zijn de werkingstoelagen en de investeringen gestegen met respectievelijk 153 miljoen frank en 225 miljoen frank. Dit is nog maar een begin.

De heer Luc Martens : U hebt dat gedaan als compensatie.

Minister Marleen Vanderpoorten : U zegt dus dat ik het wel degelijk heb gedaan. Daarnet zei u dat ik het niet heb gedaan.

De heer Luc Martens : Rekening houdend met de behoeften blijft het een marginaal bedrag. Dit bedrag volstaat misschien om ze van straat te houden, maar zeker niet om de problemen op te lossen.

De heer Gilbert Van Baelen : Het is de vorige regering die de basisfinanciering van de universiteiten jarenlang heeft verwaarloosd.

De heer Luc Martens : Hoe vaak moet ik daarop nog antwoorden dat de context toen helemaal anders was ? Toen moesten we meewerken aan de federale inspanningen met het oog op onze deelname aan de Europese Monetaire Unie. Hadden we dat niet gedaan, dan hadden we nooit kunnen profiteren van de economische dynamiek die we nu kennen. U lijkt het ons kwalijk te nemen dat we het mogelijk hebben gemaakt daarvan vandaag de vruchten te kunnen plukken. Hoewel dit het resultaat van de inspanningen van de vorige Vlaamse en

federale regeringen, beschouwt deze regering dit als een echte toevalstreffer.

De heer Dirk Van Mechelen : Mijnheer Martens, in de jaren tachtig hebben we ooit eens zo een beleid gevoerd dat, zoals u weet, op 13 december 1987 is geëindigd en dat uiteindelijk heeft geleid tot een economische opleving in de periode 1988-1991. Bespaar mij dus dergelijke verwijten.

De heer Luc Martens : Ik formuleer geen verwijten. Als u ons verwijt een stringent beleid te hebben gevoerd, dan zeg ik dat we enkel hebben gedaan wat men op andere momenten ook had moeten doen.

Minister Dirk Van Mechelen : U hebt de voorbije twaalf jaar de gelegenheid gehad om zonder ons keuzes te maken. Nu maken wij ze.

Laat ons het debat tot de kern herleiden. U zegt dus dat de groeidynamiek in de begroting wetenschapsbeleid gestopt wordt. In het regeerakkoord staat zeer uitdrukkelijk dat we 2000 wensen te gebruiken om dat wetenschapsbeleid te herpositioneren. Daar bestaan objectieve redenen voor, namelijk de brief van het Rekenhof die hier voor mij ligt en waarin wordt gesteld dat de hele financiering van de clusters onwettig is. Ondertussen, op 18 mei 1999, werd het innovatiedecreet goedgekeurd. Dat decreet moet nu nog worden geïmplementeerd en er moeten drie uitvoeringsbesluiten volgen.

Het eerste, het financieringsbesluit, wordt volgende week aan de ministerraad voorgelegd. Dat zal ons in de mogelijkheid stellen daar reeds een lijn in te trekken. Daarna moet er een besluit komen met betrekking tot de samenwerkingsverbanden, zodat we eindelijk verlost worden van de problemen met die clusterfinanciering en we eindelijk tot transparantie kunnen komen via, onder meer, beslissingen van het IWT. Het spreekt voor zich dat als blijkt dat er nog reële behoeften tot financiering zijn, daaraan iets wordt gedaan. Momenteel zijn er echter geen behoeften. Het IWT vraagt geen verhoging van de begrotingskredieten.

De heer Luc Martens : In de adviezen van de Raad voor Wetenschapsbeleid lees ik nochtans iets anders.

Minister Dirk Van Mechelen : Mijnheer Martens, ik ben er samen met minister Vanderpoorten op bezoek geweest.

De heer Luc Martens : Ik herhaal dat er in de adviezen iets anders staat.

Minister Dirk Van Mechelen : Ik neem aan dat bij de universiteiten de vraag naar meer middelen altijd zal blijven bestaan. U kent dit dossier beter dan ik.

De voorzitter : De heer Holemans heeft het woord.

De heer Dirk Holemans : Mijnheer Martens, ik stel vast dat de CVP zich blijft fixeren op het financiële plaatje. *(Opmerkingen van de heer Luc Martens)*

In het begin van uw betoog noemde u de groenen etatisten. Ik stel met enige zin voor humor vast dat u zichzelf nogal op de borst klopt. U beweert dat het goed gaat met het economisch leven en de technologische innovatie omdat de overheid de voorbije jaren zware inspanningen heeft geleverd. Laat ons toch bescheiden blijven. We weten allemaal dat de investeringen voor innovatie van het bedrijfsleven veel groter zijn dan die van de overheid. Overheidsbeleid is nodig, maar als zogenaamde etatist pleit ik toch voor een bescheiden opstelling van de overheid. *(Applaus van de heer Gilbert Van Baelen)*

De heer Luc Martens : Mijnheer Holemans, mijnheer Van Baelen, ik herhaal dat het om een synergie van diverse partners gaat, maar dat een aantal dynamieken niet mogelijk zouden zijn geweest als de overheid geen risico's had genomen. Vele voorbeelden bewijzen dit. Denkt u maar aan de rol die de GIMV heeft gespeeld en aan de vele instrumenten die werden ingezet. Zonder de steun van de overheid zouden we vandaag niet staan waar we nu staan.

In het beleid is ook nood aan de ontwikkeling van een evenwichtig beleidspakket. Ik bedoel daarmee dat het wetenschaps- en technologiebeleid leidt tot een ketting die kennis scheidt, verspreidt en aanwendt. Ik denk met name aan de kennis die wordt aangewend door de KMO's die alleen niet in staat zijn om de research op eigen kracht te ontwikkelen. Een beleid moet zorgen voor een evenwicht tussen onderzoek met een academisch en onderzoek met een economisch doel. Ook de kwaliteit van het overheidsbeleid zelf moet door het wetenschappelijk onderzoek worden gesteund. De wetenschappelijke kennis moet worden verspreid.

We hebben niet het gevoel dat het nagestreefde beleid op een krachtige wijze wordt doorgezet. Het geheel aan middelen worden enkel wat herschikt en herordend. De hogescholen worden afgedankt op het vlak van innovatiebeleid. Dat gaat in tegen

de ambities van het decreet op de hogescholen, waarin staat dat we de hogescholen wensen weg te halen uit de sfeer van post-secundair onderwijs. We willen de hogescholen beschouwen als volwaardig tertiair onderwijs. Daarom moeten ze kunnen meewerken aan het wetenschappelijk onderzoek, dat weliswaar anders zal zijn georiënteerd dan dat van de universiteiten. De hogescholen kunnen vandaag niet de rol spelen die ze hoopten te spelen.

Minister Dirk Van Mechelen : Waar leest u dat toch allemaal ?

De heer Luc Martens : In uw beleidsnota, die ik met veel aandacht heb gelezen.

Minister Dirk Van Mechelen : Wat u vertelt, is toch wat overdreven. In de beleidsnota staat enkel wie de financiering van de HOBUS-scholen zal betalen. Ik kan u reeds geruststellen : bij de begrotingscontrole zal het budget van het HOBUS-fonds eenmalig worden verhoogd.

De voorzitter : De heer Van Baelen heeft het woord

De heer Gilbert Van Baelen : Mijnheer Martens, vertelt u toch geen ridicule zaken. *(Opmerkingen van de heer Luc Martens)*

Ik citeer pagina 28 en 29 van de beleidsnota waarin het gaat over 'het uitbouwen van de hogescholen als volwaardige partners'. U legt verkeerde verklaringen af over de basisfinanciering van de universiteiten. En u beweert dat de hogescholen volledig van het veld worden getrap, wat evenmin correct is.

De heer Luc Martens : Bij de hefboomwerking moet de Vlaamse overheid een bundeling tot stand brengen tussen de federale en Vlaamse overheid, tussen de overheid en het bedrijfsleven, en tussen bedrijven en kenniscentra. Ook de hefboomwerking is een instrument dat momenteel niet wordt versterkt, noch bevestigd.

Ik heb al verwezen naar de versnippering die nog dreigt toe te nemen. Men beschikt al over een aantal instrumenten : het IWT, het FWO, het BOF, maar ook instellingen : het IMEC, de VITO en het VIB. Het komt erop aan die beter te coördineren en te integreren. Het kan toch niet de bedoeling zijn om nog nieuwe organen in het leven roepen ?

Minister Dirk Van Mechelen : U wilt IMEC, VITO en VIB beter coördineren ? Ik begrijp dat niet. Dat zijn drie verschillende initiatieven. Voor de VITO werd twee jaar geleden een evaluatie opgestart. Dat heeft tijdens de vorige regeerperiode niet tot enige besluitvorming geleid. Wij werken nu aan de vernieuwing van de beleidsovereenkomst. Het blijkt een moeilijke operatie te zijn, maar we raken daar normaal gezien uit tegen deze zomer. Voor het VIB is nu een oproep gepubliceerd om een expertenbureau aan te duiden dat een evaluatie moet doorvoeren. Het IMEC heeft nog nooit resultaten geboekt zoals dit jaar. Ik was gisteren te gast bij de opening van het Philipslaboratorium te Leuven. Ik hoorde daar niets dan lof over het IMEC. Wat bedoelt u met het bundelen van de instrumenten ? Moeten ze worden samengevoegd ?

De heer Luc Martens : Neen, maar de samenwerking moet worden versterkt.

Minister Dirk Van Mechelen : Tussen VIB, IMEC en VITO ?

De heer Luc Martens : De onderlinge afstemming tussen IWT, FWO, BOF kan worden verbeterd.

Minister Dirk Van Mechelen : Het FIOV wordt toch opgedoekt ? Het wordt opgenomen in het IWT. Het IWT krijgt de opdracht, om in tegenstelling tot vroeger hetzij autonoom, hetzij in opdracht van de regering budgetten voor industrieel onderzoek toe te wijzen. Welk verband ziet u tussen de werking van het IWT en IMEC en VITO ?

De heer Luc Martens : Er zijn twee groepen. Aan de ene kant hebben we IWT, FWO en BOF. Aan de andere kant hebben we IMEC, VITO en VIB. Er is toch nog heel wat mogelijk op het vlak van coördinatie ?

Minister Dirk Van Mechelen : Tussen het IWT en het FIOV was er in het verleden geen coherentie. We hebben conform het innovatiedecreet beslist het IWT te behouden en er alle middelen aan toe te kennen. Het IWT zal als autonome instelling die middelen toewijzen aan de sectoren. Door de overheveling van de FIOV-middelen naar het IWT, krijgt het IWT de mogelijkheid om grote projecten, zoals er onlangs één werd ingediend door Alcatel Antwerpen, te ondersteunen. Dat kan nu bijna zonder tussenkomst van de overheid. We responsabiliseren de actoren op het terrein. Wij zorgen enkel voor voldoende kredieten. Als we de operatie-FIOV kunnen doorvoeren, komen we tot een perfect performant Vlaams wetenschapsbeleid.

De heer Luc Martens : Een ander punt is de afstemming op het federale beleid. De federale regering organiseert roadshows om internet te promoten en komt daarmee gedeeltelijk op ons terrein.

Zal men een beroep doen op nuttige federale instrumenten zoals de vennootschapsbelasting of de middelen voor ruimtevaartonderzoek ? Dat zou de samenwerking tussen het federale en het Vlaamse beleid kunnen versterken.

We hadden het gisteren over de essentiële plaats van de permanente vorming in het onderwijs. Ook de samenhang tussen innovatie en levenslang leren ontbreekt. We zijn benieuwd hoe u de samenwerking op het vlak van permanente vorming door de diverse actoren zult versterken.

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : Mijnheer de voorzitter, ik denk dat het beter is nu al een aantal antwoorden te formuleren, en niet te wachten tot het einde van het debat.

We mogen de samenwerking van de Vlaamse regering en de federale overheid binnen Europa niet onderschatten. De Europese commissaris bevoegd voor het wetenschapsbeleid, is trouwens een Belg. Minister Vanderpoorten en ikzelf zijn twee weken geleden een hele namiddag te gast geweest bij de heer Busquin. Er was een nauw overleg tussen de Vlaamse regering en de Europese commissaris om na te gaan in welke mate wij tot een synergie kunnen komen.

Ik had eveneens vragen bij het initiatief van minister Demotte. Is het de bevoegdheid van de federale regering om een roadshow te houden in België ? U weet uit welke hoek het initiatief komt. Het werd ook aangeboden aan de Vlaamse regering voor een kostprijs van 50 miljoen frank. De Vlaamse regering heeft daar negatief op geantwoord omdat het initiatief dat bedrag niet waard was. Wij bouwen op dit ogenblik een ander initiatief uit.

Ik heb contact opgenomen met premier Verhofstadt om mijn bezorgdheid hierover uit te drukken. Het is niet verstandig dit soort initiatieven te nemen zonder overleg met de gewesten. Ik zie maandag minister Demotte op de informele top over wetenschapsbeleid in Lissabon. Ik zal met hem spreken over pogingen om dit soort dingen in de toekomst te vermijden. Op dat vlak deel ik uw kritiek.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Dit brengt mij tot het laatste punt van kritiek : het samenspel van Vlaanderen met Europa en de wereld. Er mag op geen enkel moment de indruk worden gewekt dat de bruggen die de voorbije jaren met het buitenland werden opgebouwd, zullen worden afgebroken.

Er moeten middelen komen voor een bilaterale wetenschappelijke samenwerking. De internationale samenwerking tussen universiteiten moet een kader hebben. Er moeten voorstellen geformuleerd worden om de samenwerkingsovereenkomst van Vlaanderen en de Unesco te valoriseren. Er moeten succesvolle stimuleringsacties komen om meer Vlaamse onderzoeksploegen en bedrijven te laten participeren aan Europese onderzoeksprogramma's.

Bij de lezing van de beleidsnota stellen we vast dat deze accenten op zijn minst onderbelicht zijn. Vlaanderen verdient beter. Men neemt grote risico's door de inspanningen van de vorige regering niet op een krachtige manier door te zetten. Het is immers nu dat de internationale markt zich ontwikkelt en dat zoveel potenties zich aanmelden. Door het bevriezen en evalueren van acties dreigen we achterop te geraken. (*Applaus bij de CVP*)

De voorzitter : Minister van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : Ik heb even de cijfers nagekeken. Het HOBU-fonds heeft op dit ogenblik in de begroting 2000 170 miljoen frank, en zij krijgen 70 miljoen bij in de begrotingscontrole. De middelen voor het HOBU-fonds worden dus verhoogd tot 240 miljoen frank.

De voorzitter : De heer Schepens heeft het woord.

De heer Cis Schepens (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, als we wetenschap beschouwen als de som van alle kennis, dan is het wetenschappelijk onderzoek de inspanning die moet worden geleverd om die kennis te vergroten. Wetenschappelijk onderzoek is een levensbelangrijke zaak voor Vlaanderen, waar we het moeten hebben van onze kennis. Hierop heeft de vorige spreker ook al gealludeerd. We beamen dan ook de verwoorde visie in de strategische doelstelling 4 : 'Wetenschap- en technologiebeleid is voor de welvaart van Vlaanderen van kritisch belang. De Vlaamse overheid stelt daarom belangrijke middelen voor onderzoek en ontwikke-

ling ter beschikking, die zo efficiënt mogelijk dienen te worden aangewend.'

De vorige regering zette het wetenschaps- en technologiebeleid eveneens hoog op de agenda. Hier treed ik de vorige spreker enigszins bij. De jaarlijkse investering van 2 miljard frank heeft er toe bijgedragen dat de stijging van de onderzoeks- en ontwikkelingskredieten in Vlaanderen merkelijk hoger was dan bij de vijf belangrijkste handelspartners. Toch haalt Vlaanderen nog steeds niet het gemiddelde van deze partners. In percenten van het BBP situeren deze overheidskredieten zich rond de 0,6 percent, terwijl dit voor onze handelspartners ongeveer 0,8 percent is. Er moet dus nog een belangrijk deel van het traject worden afgelegd.

In de beleidsnota pleit de minister ervoor om in 2000 de kredieten op een constant peil te houden en om vanaf 2001 opnieuw meer te investeren in Onderzoek en Ontwikkeling. Dit staat ook in het regeerakkoord. Dit jaar kan een evaluatie worden gemaakt van de kredieten die aan wetenschaps- en technologiebeleid worden besteed en dient het beleid efficiënter en doorzichtiger te worden. Op die manier wordt de versnippering vanuit de overheid via de zeer uiteenlopende subsidiëringkanalen bestreden. Ook in de toekenning van de kredieten moet de versnippering worden aangepakt. De VLD-fractie wil ook aandringen op eenduidigheid in ondersteuning van wat in het jargon samenwerkingsverbanden wordt genoemd. Het vorige beleid was terzake wel heel dispaaraat. In die zin kunnen de gestarte clusters en valleien nuttig zijn, maar dienen ze beter te worden omschreven en onderbouwd.

De aanpak, waar zowel minister Vanderpoorten als minister Van Mechelen voor staan, kan als rationalisatiepolitiek worden omschreven. Zo vind ik in deze beleidsnota de daadwerkelijke overdracht naar het Bijzonder Onderzoeksfonds van een aantal kleinere programma's voor onderzoeksfinanciering die in se reeds werden beheerd door de onderzoeksraden van de universiteiten. De VLD steunt de uitbouw van de slagkracht van de universiteiten voor het voeren van een eigen onderzoeksbeleid. Een verhoging van de toelagen voor het Bijzonder Onderzoeksfonds lijkt daarbij een geschikt vehikel, zoals ook de beleidsnota aangeeft.

We hopen dat het BOF via een echte verhoging van de toelagen, en niet enkel via overheveling van middelen, zal worden gefinancierd. Het FWO en het BOF zullen op deze wijze nagenoeg even sterke kanalen worden die beide de financiering van het fundamenteel onderzoek verzekeren. We den-

Schepens

ken dan ook dat tussen het FWO en de universiteiten afspraken moeten worden gemaakt om de complementariteit van de acties te verzekeren. Het zou verstandig zijn hierin ook de federale ondersteuning uit de Interuniversitaire Actieprogramma's – die volgend jaar verlopen – te betrekken.

Ook via het BOF regelt de minister uiteindelijk het aanslepende dossier van de opname van de vaste vorsers van het FWO in het ZAP-kader van de universiteiten. De voorliggende regeling biedt finaal een uitweg in dit dossier.

Dames en heren, verhoogde autonomie tot een eigen beleid en verhoogde middelen zijn geen vrijbrief. Veeleer dan voor punctuele verantwoording pleiten we voor het uitbouwen van een helder beleid inzake de kwaliteitsbewaking en -beoordeling van het wetenschappelijk onderzoek. De decretale bepalingen in dat verband zijn voor het wetenschappelijk onderzoek minder goed geïmplementeerd dan voor het academisch onderwijs, waar de systematische beoordeling via de onderwijsvisities bestaat.

Ik nodig de minister dan ook uit het kader vast te leggen opdat ook inzake de onderzoeksevaluatie door de universiteiten de nodige initiatieven zouden worden genomen. Zo kan op vergelijkbare basis worden gerapporteerd over de bereikte kwaliteit van het mede door de overheid gefinancierde onderzoek. Een goede meting hiervan is trouwens vereist om de in het vooruitzicht gestelde herziening van de verdeelsleutel voor de middelen van het BOF mogelijk te maken. In deze nieuwe sleutel zal immers een groter gewicht worden gegeven aan de wetenschappelijke productie en de kwaliteit ervan.

Ik wens nog even terug te komen op een aantal punctuele aspecten van de beleidsnota. De doelgroep voor het technologische innovatiebeleid is de hele Vlaamse bedrijfswereld. Het beoordelen van een bepaalde groep bedrijven vanuit geografisch of sectoraal oogpunt, is steeds risicovol binnen het toegelaten Europees kader. Het vorige beleid was gedeeltelijk opgehangen aan dergelijke sectorale impulsprogramma's. Economisch is dat uiterst gevaarlijk, omdat het nooit om een neutrale keuze van de overheid gaat. Laat bedrijven projecten ontwikkelen en steun deze projecten, ongeacht hun sectorale inbedding. Wij noteren met genoegen dat de regering dat wil doen.

De heer Eric Van Rompuy : Als er iets is dat we tijdens de voorbije zittingsperiode niet hebben gedaan, dan is het wel het voeren van een sectoraal beleid. Men nam het me trouwens bijzonder kwalijk dat ik als minister van Economie niet voor elke sector afzonderlijk een bijzonder plan ontwikkelde. Vroeger bestonden er textiel- en staalplannen. Maar de rendabiliteit van een onderneming wordt maar voor 15 percent bepaald door de gezondheidstoestand van de sector waartoe zij behoort, en voor 85 percent door ondernemingsfactoren. Het sectoraal beleid hebben we volledig afgebouwd, en daarover bestond een consensus. Dat sectoraal beleid leidde immers enkel tot een beleid van subsidiëring.

De heer Cis Schepens : Ik kan enkel vaststellen dat men het tijdens de voorbije zittingsperiode in het wetenschaps- en technologiebeleid voortdurend had over sectorale impulsprogramma's. Het beleid inzake valleien en clusters stoelde op een geografisch beperkte invalshoek.

De heer Eric Van Rompuy : Met de valleien en clusters beoogden we het groeperen van ondernemingen in een bepaalde regio. Flanders Language Valley heeft niets te maken met een sectoraal beleid.

De heer André Denys : Ik wil hier geen semantische discussie voeren. Maar de clustervorming is toch altijd gericht op een bepaalde sector ? Begrijp me niet verkeerd : we zijn daar voorstander van. Het gaat niet om een sectoraal beleid zoals we dat vroeger hebben gekend met betrekking tot de textiel- en scheepsbouwsector. Maar de heer Schepens heeft gelijk als hij zegt dat clustervorming de samenwerking van bedrijven van een sector beoogt.

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : De evolutie op het terrein is de jongste jaren volledig aan het veranderen. De heer Van Rompuy heeft gelijk : Vlaanderen is volledig afgestapt van een sectoraal beleid. We hebben nare herinneringen aan die textielplannen en dergelijke. Ook inzake het wetenschapsbeleid en het industrieel onderzoek moeten we afstappen van een verticale benadering. In de praktijk stellen we vast dat er meer en meer horizontale verbanden totstandkomen.

Ik geef een voorbeeld. De toeleveringssector van de automobielenindustrie is essentieel om de autoassemblage in Vlaanderen te beschermen en te handhaven. We proberen een performante toeleverings-

Van Mechelen

sector uit te bouwen. In die toeleveringsbedrijven komen er samenwerkingsverbanden tot stand die niet meer sectoraal zijn. Zo zijn er samenwerkingsverbanden voor het maken van voorruit, het assembleren van bumpers, het leveren van stoffen voor de zitbanken in de wagens en de ontwikkeling van pvc-producten. Minister-president Van den Brande is ooit nog begonnen met Flanders Drive. Dat is een goed voorbeeld van horizontale samenwerking. Bedrijven uit verschillende sectoren gaan samenwerken rond nieuwe projecten. Dat willen we ondersteunen.

Er is ook een nieuw samenwerkingsverband in de maak inzake aluminium. Men probeert het onderzoek naar hoogwaardige toepassingen van aluminium in een onderzoeksinstelling onder te brengen. Vroeger zou men dat een cluster hebben genoemd. Het gaat niet meer om sectorale activiteiten in de enge economische betekenis, en in die zin moet mijns inziens de opmerking van de heer Schepens worden geïnterpreteerd.

De heer Cis Schepens : Het innovatiedecreet op zich is nogal een mager beestje. Het legt een aantal principes vast die algemeen geldend zijn en lost een aantal problemen op. Ik denk dan vooral aan de interne werking van het IWT. We hopen dat de nieuwe beleidsverantwoordelijken werk zullen maken van de inhoudelijke invulling ervan. Vereenvoudiging kan daarbij een sleutelwoord zijn. Ik heb het dan met name over een vereenvoudiging van de procedures en van het aantal mechanismen en programma's. Vanuit zijn bevoegdheid zal minister Van Mechelen een belangrijke bijdrage kunnen leveren tot de vermindering van de administratieve last van de bedrijven.

De vorige regering verschool zich achter de goedkeuring van het innovatiedecreet alvorens de financieringsregels te herzien. We hopen dan ook dat er snel een financieringsbesluit komt dat de steunmogelijkheden verruimt en ze doorzichtiger en efficiënter maakt. De noodzaak om impulsprogramma's op te starten valt dan weg.

De VLD vraagt dat er voor wetenschap en innovatie een gestroomlijnd beleid wordt uitgetekend, en wenst de ministers Vanderpoorten en Van Mechelen veel sterkte toe bij de implementatie ervan. Naast stroomlijning van de financieringskanalen moet voor een efficiënte administratieve structuur worden gezorgd die beleidsondersteunend kan functioneren. Ondanks de vooruitgang van de laatste jaren blijven veel initiatieven immers 'one

shots', waardoor Vlaanderen nog steeds niet beschikt over een consistent geheel van indicatoren om de evolutie van zijn O&O-potentieel op te volgen.

Reeds in het regeerakkoord werd melding gemaakt van de oprichting van een parlementair instituut voor wetenschappelijk en technologisch aspectenonderzoek. Een instituut dat – ik citeer – 'het maatschappelijk debat over de nieuwe kwesties als genetische manipulaties of de impact van informatie- en communicatietechnologieën op de werkgelegenheid zal stofferen.' In de beleidsnota wordt niet vermeld hoe dit instituut concreet vorm zal krijgen. Het wordt immers een instelling van het Vlaams Parlement zelf.

Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om erop aan te dringen dat dit instituut geen autonome onderzoeksinstelling zou worden. Vlaanderen beschikt terzake reeds over zeer veel knowhow in zijn universiteiten en onderzoeksinstellingen. Laat het onderzoek gebeuren waar het thuishoort. Dit instituut moet een belangrijke toegevoegde waarde creëren en meta-analyses maken. Op die manier kan een bestaande lacune worden opgevuld. Men moet er echter op toezien dat complementariteit met bestaande actoren wordt verzekerd. Ik heb het dan niet alleen over de voornoemde universiteiten en onderzoeksinstellingen, maar ook over de adviserende instanties.

Kortom, de beleidsnota Wetenschaps- en Technologiebeleid 1999-2004 is een goede nota met een visie op geïntegreerd beleid. De VLD zal deze nota dan ook ten volle ondersteunen en goedkeuren. (*Applaus bij de VLD, de SP, AGALEV en VU&ID*)

De voorzitter : De heer Holemans heeft het woord.

De heer Dirk Holemans (Op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, mevrouw de minister ; collega's, onze fractie kan zich in algemene zin terugvinden in deze beleidsnota omdat er een duidelijke keuze wordt gemaakt voor een aantal zaken die we kunnen onderschrijven. Zo zal de steun voor het basisonderzoek stijgen, weliswaar beperkt dit jaar, maar de komende jaren steeds meer. Ik hoop dan ook dat de tijd voorbij is waarin hoogleraar's geld moeten bijeenschrapen om bijvoorbeeld een congres in de Verenigde Staten bij te wonen.

Ten tweede is duurzame ontwikkeling als een duidelijke beleidslijn terug te vinden in de beleidsnota. Het verschil met de beleidsnota uit de vorige legislatuur is duidelijk. Natuurlijk moet deze beleids-

Holemans

lijn nog verder worden uitgewerkt. Er zijn een aantal interessante aanzetten, onder meer inzake het IWT, die tijdens de komende maanden in al hun facetten moeten worden uitgewerkt. Eén voorbeeld hiervan is het technologisch basisonderzoek. Ook bij deze nieuwe Vlaamse excellentiepolen moet het aandachtspunt duurzame ontwikkeling aan bod komen.

Een volgend positief punt in deze beleidsnota is de verhoogde aandacht voor de kwaliteit van het onderzoek. Ook in het kader van de academische onafhankelijkheid mag men kwaliteitseisen stellen. Zo zal ook het BOF worden geëvalueerd. Dit mag echter niet leiden tot een verhoging van de nu reeds aanzienlijke administratieve rompslomp. Men moet zoeken naar manieren die de onderzoekers niet meer belasten.

Het is bovendien een positieve zaak dat men eindelijk orde wil scheppen in de chaos van het beleidsvoorbereidend onderzoek. Het was de afgelopen jaren voor een onderzoeker onmogelijk geworden om het bos nog door de bomen te zien. Er was om de twee maanden wel ergens wat geld beschikbaar voor een kortlopend onderzoek voor een of andere administratie.

Ik wil hier ook nog wat kwijt over de Vlaamse technologische instituten. Dit parlement heeft de VITO en het IMEC beter leren kennen. Beide zijn zich in de commissie komen voorstellen. Ik moet wel toegeven dat ik sindsdien met gemengde gevoelens naar de VITO kijk. De VITO is een belangrijke instelling, maar zeult duidelijk een zware erfenis uit het verleden mee. Het is momenteel niet het dynamisch instituut dat het zou moeten zijn.

De beleidsnota stelt voor om de internationale samenwerkingen van de VITO te verminderen. Als ik echter het verhaal van IMEC hoor, wil ik toch voor enige voorzichtigheid pleiten. Eén van de succesfactoren van IMEC is net de samenwerking met wereldwijde koplopers. Indien wij een inhaalbeweging op het vlak van de duurzame technologie willen verwezenlijken, zal ook de VITO met die koplopers moeten samenwerken.

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : Ik wil niet verhelen dat de evaluatie van de VITO ons kopzorgen bezorgt. De VITO beschikt over heel wat deskundigheid, maar naar onze bescheiden mening is de

waaiër van onderzoeksdomeinen waarop de instelling zich momenteel begeeft, gewoonweg te breed. De VITO is in opdracht van voormalig minister-president Van Den Brande gescreend.

Dit moest oorspronkelijk leiden tot het opstellen van een nieuwe strategische nota en beheersovereenkomst. De beheersovereenkomst met de VITO liep normaal af op 31 december 1998. De overeenkomst werd echter met een jaar verlengd. In december 1999 hebben we uiteindelijk van de VITO een voorstel van strategisch plan gekregen. Dit voorstel wordt momenteel besproken met de voorzitter van de raad van bestuur, de rector van de Limburgse universiteit, en met de nieuwe gedelegeerd bestuurder. Men mag niet vergeten dat het aantrekken van een nieuwe leidinggevende ambtenaar heel wat tijd heeft gekost. Die debatten met mijn kabinet en met de administratie moeten uiteindelijk tot nieuwe accenten leiden.

Wat ons betreft, kan de VITO best zelf een beperking van hun onderzoeksdomeinen voorstellen. De onderzoekers zouden hierdoor niet zo breed maar wel veel dieper kunnen gaan. Zij moeten vanzelfsprekend wel de mogelijkheid hebben om indien nodig Europese netwerken te ontwikkelen. Momenteel moeten wij echter vaststellen dat zij op teveel domeinen een te breed en te weinig diepgaand onderzoek verrichten.

Als voorzitter van de commissie voor Leefmilieu heb ik tijdens de vorige legislatuur een aantal onderzoeksrapporten ontvangen, onder andere inzake de best beschikbare technologieën rond mestverwerking. Ik heb vervolgens om een evaluatie van dit soort van onderzoek verzocht. De rapporten van de VITO zijn een opsomming van alle op het terrein beschikbare technologieën. Dit resulteert echter niet in een beleidsvoorbereidend document dat de Vlaamse overheid de juiste weg toont.

Voorzover ik het kan beoordelen, zitten de nieuwe leidinggevende ambtenaar en de voorzitter van de raad van bestuur op één lijn. Wij willen alleszins proberen de VITO een tweede adem te geven. De VITO moet niet hetzelfde type van instelling worden als IMEC of het VIB, maar moet zich kunnen consolideren als een onafhankelijke en deskundige onderzoeksinstelling. We zijn er niet om palliatieve zorgen toe te dienen. Onze taak is om te zeggen aan de VITO dat ze zich moet positioneren, dat ze haar onderzoeksdomeinen moet beperken en vooral moet proberen om diepgaander onderzoek te verrichten. Ik maak me sterk dat dit in de komende jaren kan worden uitgevoerd.

De heer Dirk Holemans : Ik pleit al evenmin voor palliatieve zorgen. Enige in vitro fertilisatie met buitenlandse expertise zou hier misschien beter van pas kunnen komen.

Een volgend instituut is het VIB. Daarover hebben we nog niets gehoord in dit parlement. In de beleidsnota wordt terecht opgemerkt dat er enkele problemen zijn gesignaleerd bij de samenwerking tussen het VIB en de universiteiten. De voorbije maanden hebben een aantal onderzoekers dit me bevestigd. Zo heeft het raamakkoord dat het VIB de universiteiten tijdens de vorige zittingsperiode heeft opgedrongen, de universiteiten in feite in een ondergeschikte rol gedrongen ten opzichte van de VIB-directie. Dit kan niet. Dat geldt eveneens voor de discussie over de exploitatie van de resultaten van het onderzoek dat niet is gefinancierd door het VIB. Daar moet men dus de rol van het VIB beperken. Met andere woorden, er is nood aan transparantie inzake de impact van het VIB op de universitaire laboratoria die eraan meewerken. Niet alles wat in deze laboratoria gebeurt, wordt immers betaald met VIB-geld.

Dit geldt in het bijzonder voor het maatschappelijke deel van de onderzoeksopdracht van het VIB. Ik spreek hier uit persoonlijk ervaring : het VIB heeft op een schandelijke wijze getracht deze onderzoekers in een keurslijf te dwingen en hen een contract op te dringen, omdat ze het hele onderzoek wilden controleren. Nu, als er één ding is dat kritisch maatschappelijk onderzoek niet verdraagt, dan is het een controlerende instantie. In de toekomst zal men deze werkwijze opnieuw moeten bekijken. Zeker wat het maatschappelijke luik betreft, moet de vrijheid van de onderzoeker maximaal kunnen spelen. Wat niet betekent dat men geen kwaliteitseisen mag vooropstellen : dat is natuurlijk iets helemaal anders.

Een ander punt betreft een goede maatschappelijke waardering van de kennis aanwezig bij humane en sociale wetenschappen. Bij de zogenaamde harde wetenschappen is er sprake van een duidelijke, aaneengesloten ketting van de kennisproductie tot de industriële implementatie : de universitaire laboratoria doen basisonderzoek, de technologische instituten vertalen het concreet en het IWT zorgt voor de band met de industrie.

Bij de humane en sociale wetenschappen bestaat deze ketting van het genereren van kennis tot het maatschappelijke gebruik ervan niet. We moeten ons hierover bezinnen. Deze wetenschappen zorgen immers voor heel wat kennis die maatschappelijk nuttig is, maar nu niet wordt gebruikt. Dit geldt

zeker ook voor de technologische innovatie. Voor de slaagkansen van technologische innovatie is het belangrijk in een zo vroeg mogelijk stadium van het innovatietraject de maatschappelijke inpasbaarheid na te gaan. De voorbeelden terzake zijn bekend. Philips maakte op technologisch vlak het beste wat er was op de wereld, maar doordat het niet goed heeft nagegaan of dit tegemoet kwam aan de noden van de gebruikers, is het er vaak niet in geslaagd om er economisch succes mee te boeken. De innovatie in een maatschappelijke inbedding impliceert dus ook het gebruik van de kennis van humane en sociale wetenschappen.

Concreet kunnen heel wat vragen worden gesteld over het concept en de werkwijze van de reeds bestaande STWW, Strategische Technologie voor Welzijn en Welvaart, maar ik pleit ervoor om dit te herijken. Eventueel naar analogie van het Nederlandse programma voor Duurzame Technologieontwikkeling is er een synergie mogelijk tussen technologieontwikkeling en de kennis in de humane en sociale wetenschappen. Deze synergie is de voorwaarde voor de maatschappelijke inbedding van deze technologieën.

In dit verband pleit ik voor een samenwerking met het parlementaire Instituut voor Technologisch Aspectenonderzoek, dat in de vorige zittingsperiode werd tegengehouden, maar er weldra zal komen. Ik kan de spreker die het daarover had, geruststellen : vorige week heb ik samen met een aantal leden van de meerderheid hierover een voorstel van decreet ingediend. Het is duidelijk de bedoeling dat dit een kennisinstituut wordt en geen onderzoeksinstituut. Het moet kennis genereren en doorgeven. Noodzakelijk onderzoek zal worden uitbesteed. Dat is vanzelfsprekend en staat ook zo in de tekst van het decreet. Dit parlement kan een rol spelen door het maatschappelijk debat goed te structureren, in samenwerking met de regering die het beleid voert.

Ik wil afronden met een heel belangrijk element voor onze fractie. Strategische doelstelling nummer 5 uit de beleidsnota stelt dat het beleidsvoorbereidend onderzoek een antwoord moet geven op nieuwe maatschappelijke uitdagingen en dat er heel wat kennis nodig is van de maatschappelijke problemen. Afgelopen week raakte via de pers bekend dat in Antwerpen 50 percent van de kinderen ademhalingsproblemen heeft, hiervoor puffers moet gebruiken, en dat dit eventueel verbonden is met milieuproblemen. Ik wend mij nu in het bijzonder tot de gewezen voorzitter van de commissie voor Leefmilieu, want wij kunnen deze gegevens niet toetsen aan referentiegegevens uit het verle-

Holemans

den. In het verleden heeft wetenschapsbeleid immers nooit geïnvesteerd in longitudinaal onderzoek naar het verband tussen milieuvervuiling en gezondheid.

Op het einde van de vorige rit heeft minister De meester een programma Milieu en Gezondheid opgezet en daar 50 miljoen frank voor uitgetrokken. Die middelen zijn echter onvoldoende, omdat men in Vlaanderen dergelijk onderzoek moet opstarten en daar heel wat analyses voor moet doen, bijvoorbeeld van bloedstalen, om een referentiedatabank op te bouwen. Ik zou er dan ook echt voor pleiten dat men dergelijk onderzoek vanuit wetenschapsbeleid zou ondersteunen, zodat we binnen enkele jaren, als er weer gelijkaardige berichten verschijnen, een duidelijk zicht hebben op wat nu juist de impact is van milieuvervuiling op gezondheid.

Bij dergelijke debatten moeten we in Vlaanderen zelf de expertise in huis hebben om er heel duidelijke wetenschappelijke uitspraken over te kunnen doen. Ik denk dat de VITO hier een goede partner voor zou zijn. Als men dan toch praat over een herijking van de taken van de VITO, dan zou een van haar belangrijke taken het uitwerken van een longitudinaal onderzoeksprogramma Milieu en Gezondheid kunnen zijn, zodat we in Vlaanderen eindelijk over duidelijke cijfers beschikken.

Om af te ronden wil ik verwijzen naar de net gepubliceerde Vrind, waaruit toch blijkt dat meer dan enkele jaren geleden de bevolking zich zorgen maakte over de milieuproblemen en de impact ervan op hun gezondheid en die van hun kinderen. (*Applaus bij AGALEV, de SP, de VLD en VU&ID*)

De voorzitter : De heer Vandembroeke heeft het woord.

De heer Chris Vandembroeke (*Op de tribune*) : Mevrouw de minister, mijnheer de minister, collega's, bij het doornemen van deze beleidsnota moet ik de opmerking maken dat zij iets beneden de verwachtingen blijft. Ik denk dat daar een verklaring voor is en die zal ik bij het slot van mijn uiteenzetting trachten aan te duiden.

De nota bevat degelijk studiewerk, maar blijft beneden de verwachtingen omdat het – en andere collega's hebben daar al op gewezen – een inventaris is. Ik heb het even nagelezen : er wordt 17 maal geëvalueerd, en dan heb ik het nog niet over de synoniemen waarbij er gestudeerd en vergeleken wordt. Wat ik dus ten volle verlang is het uitteke-

nen van de beleidslijnen. Maar ik herhaal dat ik daar begrip voor heb.

Toch is de beleidsnota ietwat benedenmaats omdat we met zijn allen aannemen dat wetenschapsbeleid en technologie ook voor Vlaanderen een speerpunt, een koninginnestuk moet zijn voor de verdere voorbereiding van de toekomst. In de meest moderne staten – en ik verwijs even naar de Verenigde Staten – wordt de economische groei, die daar intussen al zo een tien jaar in een heel fors tempo vooruitgaat, voor zowat de helft bepaald door innovatieve bedrijven en sectoren.

We weten ook dat de arbeidsmarkt zich volledig aan het herschikken is. Arbeid volgt niet langer het kapitaal. De realiteit van vandaag en morgen is dat het kapitaal de 'brains' volgt. De ontwikkeling vindt plaats waar het talent zit en waar de kenniscentra zich bevinden. Daarmee zitten we meteen in de hele discussie over de verankering. Kennis betekent toekomst.

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : Mijnheer Vandembroeke, wat de technologische innovatie betreft, moet u toch ook rekening houden met de beleidsnota Economie. Daarin wordt de continuïteit in het beleid verzekerd, en proberen we ook het verankeringsdebat te heroriënteren. We stappen af van de verankering via kapitaal – dus via het bezitten van meerderheidsparticipaties in bedrijven – en stappen over naar een verankering via kennis. Bij mijn aantreden heb ik geprobeerd om dat debat op gang te brengen. Dat is wel op enige kritiek gestuit, maar het heeft toch geleid tot een verfrissing van ideeën.

Ik kan hier verschillende voorbeelden bij geven. Voor Alcatel zit het beslissingsforum in Parijs, maar men neemt wel de optie om te investeren in nieuwe projecten zoals de opvolger van ADSL. In Antwerpen zijn er 250 ingenieurs bezig met de ontwikkeling van VDSL. Bij Philips is er een soortgelijke situatie. Uit die voorbeelden blijkt duidelijk dat dit inderdaad het debat is dat we moeten voeren.

U stelt dat de beleidsnota misschien iets te mager uitvalt. We moeten echter heel bescheiden zijn inzake de instrumenten die we als overheid kunnen ontwikkelen. Daar hadden we het gisteren misschien over moeten hebben in het onderwijsdebat. Een van de fundamentele uitdagingen is immers voldoen aan de vraag naar goed opgeleide onder-

Van Mechelen

zoekers en vorsers. Dit debat moet onder meer aan de orde komen in het onderwijs.

De ambities op het vlak van de economische drive vindt men zeker terug in de beleidsnota Economie. Dit is dus de verklaring waarom er in deze beleidsnota maar één facet staat, dat nogal is gericht op de gangbare instrumenten binnen het wetenschapsbeleid.

De heer Chris Vandembroeke : Mijnheer de minister, u zult wel merken dat ik straks vanuit een positief-kritische ingesteldheid mijn uiteenzetting heel optimistisch zal eindigen. Ik zal daarbij ook het denkspoor volgen waarop u nu al hebt gealludeerd.

Als men discussieert over wetenschapsbeleid en technologie, moet men zich ook de vraag stellen wat er belangrijk is in die discussie. We mogen niet in het ijle praten. We moeten een discussie voeren die interactief is op vier terreinen : interactief ten opzichte van het economische gebeuren, ten opzichte van de arbeidsmarkt, ten opzichte van de arbeidsvloer – dus de werkende bevolking – en ten opzichte van de markt.

Ik zal het eerst hebben over de interactiviteit met het economische gebeuren. Daarmee zal ik meteen aantonen dat ik ook de andere beleidsnota's heb gelezen. Wat is er eigen aan de economische ontwikkeling in Vlaanderen ? Daarvoor maak ik dus onder meer gebruik van de beleidsnota Economie. We moeten in ieder geval rekening houden met de conjunctuurgolven. Mijnheer de minister, daarom was ik aangenaam verrast dat ik in de beleidsnota de 20 tot 25 jaar durende Kondratieff-cycli terugvond.

We kunnen de voorbije vijftig jaar en de eerstvolgende jaren in Vlaanderen samenvatten in een driedeling. De jaren van 1950 tot 1970 waren de golden sixties, de schitterendste jaren die we hebben gekend. De periode van, afgerond, 1970 tot 1990 waren positief, maar wel duidelijk minder. We spreken dan ook van de silver seventies. De jaren van 1990 tot ongeveer 2010 mogen we de brilliant nineties noemen. Ze zijn iets te laat gestart, vanwege de aarzelingen uit het midden van de jaren 1990, maar de cijfers van vorig jaar en de prognoses van dit en de volgende jaren geven aan dat het wel degelijk briljant nineties worden.

Dit houdt verband met wetenschapsbeleid en technologie. Vlaanderen is rijk geworden in de golden sixties, dankzij een exogene groei, via de multina-

tionals. De spanningen zijn begonnen in de silver seventies, toen een aantal multinationals zich terugtrokken en de arbeidsmarkt werd herschikt. Vandaag staan we voor de briljant nineties die worden gekenmerkt door endogene groei. Tijdens de vorige regeerperiode hebben we dat ook herhaaldelijk vernomen van de heer Van Rompuy. Die groei betekent een versterking van het wetenschappelijk en technologisch potentieel. Dat is cruciaal en vormt het koninginnenstuk van het beleid.

De arbeidsmarkt werd door de jaren heen gedomineerd door de agrarische sector, althans als we een sectorale analyse maken. In de eerste helft van deze eeuw kwam er een omschakeling naar de secundaire maatschappij. Het toppunt daarvan lag in de jaren 1960 en 1970, toen de secundaire sector in Vlaanderen afgerond 60 tot 70 percent van de arbeidsmarkt vertegenwoordigde. Intussen zijn we twintig tot dertig jaar verder, en is de secundaire sector versneld aan het afbouwen. Vandaag draagt hij nog zo een 20 percent. Daar zal het trouwens mee eindigen.

De mutatie verloopt naar de tertiaire en kwartaire sector, die 70 tot 80 percent voor hun rekening nemen. Daarin zit opnieuw een tweedeling, met de harde sector die 30 tot 40 percent bedraagt, en de eerder zachte disciplines van verzorging, onderwijs, paramedische beroepen, enzovoort. De toekomst is uiteraard in handen van de 30 tot 40 percent van de harde sector. Ze zijn niet met veel, maar ze werken op topniveau en hebben een hoge productiviteit.

We moeten daarom denken aan de instroom van studenten. We hebben nood aan studenten uit de richting van de exacte en de toegepaste wetenschappen. Onze fractie zal de vrije studiekeuze niet in vraag stellen, maar het is wel goed om voor wat sturing te zorgen. We moeten interesse proberen te wekken voor de exacte en de toegepaste wetenschappen, door middel van het wetenschapsbeleid en de spreiding daarvan. Dat is trouwens een onderdeel van deze beleidsbrief.

Een derde element in de analyse heeft betrekking op de werkende bevolking. Twintig jaar geleden hadden we 140 werkende twintigjarigen tegenover 100 werkende vijftigjarigen. Dat was een heel dynamische toestand, die precies samenviel met de versnelde economische groei in Vlaanderen. Vandaag is er nog een verhouding van 100 op 100. Over twintig jaar, niet zo ver voorbij de perspectieven van deze beleidsnota, zijn er nog slechts 80 jonge werkenden voor 100 oude werkenden.

De voorzitter : U legt de grens tussen jonge actieven en oude actieven op de leeftijd van vijftig jaar ?

De heer Chris Vandenbroeke : Ik maak gewoon een vergelijking tussen de groep van 20 tot 29-jarigen, de jonge actieven, en de oude actieven van 50 tot 59 jaar. Vandaag is er een evenwicht, maar straks is de verhouding duidelijk negatief in het voordeel van de passieven, met 80 jonge actieven tegenover 100 oude actieven. Dit betekent dus een conservatieve houding die het moeilijker maakt technologie te absorberen. Nu reeds wordt gezegd dat men pas nu 80 percent van het instrumentarium van de komende tien jaar aan het uitvinden is. Dit zal derhalve vooral door die oudere actieven moeten worden gehanteerd, maar zij zullen daar wel de grootste moeite mee hebben. Met andere woorden : we zullen dubbel en dik moeten investeren in die instroom van jonge actieven, vermits het vooral zij zijn die het zullen moeten maken.

De markt zegt ons dat we onze producten moeten verkopen. We mogen er fier op zijn de wereldrecordhouders voor export te zijn. We verdienen daarvoor een vermelding in het Guinness Book of Records. Die export is vooral – voor pakweg drie vierden – naar onze buurlanden gericht die zelf al geen sukkelaars op dat vlak zijn. Ook hier werken we weer op het scherp van de snede inzake processen product vernieuwing. Ik pleit dus niet alleen voor innovation, maar ook voor invention. Daarin ligt de echte start en dit vormt mijns inziens het kerndebat.

De actoren om dit waar te maken zijn de bedrijven, de Vlaamse regering en de federale overheid, verder nog wat aangevuld met enkele Europese kaderprojecten.

Sta me toe het eerst even over de bedrijven te hebben, waarvan 98 percent KMO's zijn. Zij staan vandaag in voor circa 80 miljard frank en voor ruim twee derden van het onderzoek. Dit is een fantastische vaststelling. Ook de evolutie over de voorbije jaren is formidabel. Ik vraag dan ook aan de minister deze initiatieven in de mate van het mogelijke te steunen. Ik zeg in de mate van het mogelijke omdat fiscale tegemoetkomingen niet tot onze bevoegdheid behoren, maar hopelijk snel verworven worden. Ik denk daarbij vooral aan de bedrijfsfiscaliteit en aan het IWT-steunpunt. Ook het HOBU-fonds kan daarbij een bijzonder interessante piste vormen, vooral in het licht van dat KMO-landschap.

Het zwakke broertje wordt gevormd door wat we van de federale overheid krijgen. Die middelen vormen afgerond 10 percent van de begroting wetenschapsbeleid. Bovendien worden die vooral gebruikt in het kader van de ESA-ruimtevaartprojecten met een bedroevend benedenmaatse return voor Vlaanderen. Die bedraagt amper 20 percent en ook daar moet dringend iets aan worden gedaan. Het EU-voorzitterschap van volgend jaar kan daar een ideale kans toe bieden. Ik sluit me ook aan bij de suggestie van de heer Martens om dit dringend bij commissaris Busquin aan te kaarten.

De Vlaamse overheid heeft de voorbije jaren schitterend gepresteerd, niet alleen tijdens de vorige legislatuur, maar reeds sinds het einde van de jaren tachtig. We zitten nu met een BRP-verhouding van afgerond 0,6 percent, wat een opmerkelijk verschil is met de wansmakelijk lage verhouding die we eerder kenden. Dit is schitterend, maar moet nog beter worden.

Laat ons even bekijken wat er precies gebeurt met de middelen die ons door de Vlaamse overheid worden aangereikt. Tijdens de voorbije legislatuur werden die vooral ingezet voor beleidsondersteunend en -voorbereidend onderzoek. Op zich is daar niets op tegen, maar een aantal uitwassen vragen dringend om een bijsturing.

– *De heer André Denys, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

Er wordt ook geïnvesteerd in onderzoek met een economische finaliteit. De voorbije vier jaar is het budget hiervoor zo goed als verdubbeld. Dat is schitterend, maar er is meer. Het niet-gericht en grensverleggend onderzoek vormt de essentie. Op dat vlak is de toename aan de lage kant.

Het pijnpunt bij uitstek, waarop jaar na jaar moet worden gewezen, is de eerste financieringsstroom van de universiteiten die nauwelijks toeneemt. Sinds 1990 is de begroting voor de universiteiten nominaal toegenomen met 15 percent. In reële termen is dit een toename met 7 tot 8 percent. De studentenpopulatie van de universiteiten is de voorbije tien jaar toegenomen met 25 percent. De inzet van middelen per capita is er bijgevolg sterk op achteruit gegaan. Bovendien is het aantal ZAP'ers, de nieuwe naam voor de professoren, de voorbije jaren met 5 percent gedaald. Dit alles heeft tot gevolg dat de vooropgestelde verhouding waarbij 25 percent van de middelen van de universiteiten mag worden geïnterpreteerd als middelen voor wetenschappelijk onderzoek, wishful thinking wordt. De

Vandenbroeke

professoren hebben niet langer de tijd om onderzoek uit te voeren. Ze moeten al hun tijd besteden aan doceren en examineren.

Als u mij niet gelooft, dan moet u het schitterende rapport van de adjunct-kabinetschef van minister Vanderpoorten eens lezen. Hij onderzoekt de efficiëntie van het onderzoek in de richtingen Rechten en Talen. Uit de studie blijkt dat de professoren en assistenten steeds langer werken. Ze presteren meer dan 50 uur per week. Maar ze doen steeds minder aan onderzoek.

Bovenop deze realiteit is er ook een tekort aan investeringen in de crème de la crème : de 5 percent besten van elke generatie die na hun studies willen doctoreren. Studenten die doctoreren, vragen een FWO-beurs aan. Tijdens de voorbije regeerperiode werd op dit vlak mooi werk verricht : het aantal mandaathouders is toegenomen, net als het aantal post-docs. Toch wordt slechts 20 percent van het aantal aangevraagde beurzen toegekend. Onze investering in die crème de la crème is bijgevolg ondermaats.

Mijnheer de minister, mevrouw de minister, maak er een ambitie van om het vooropgestelde perspectief te behalen. We dienen te streven naar een verdubbeling van de bestaande 600 mandaathouders en 400 post-docs. Zelfs na de verdubbeling zullen heel wat aanvragen voor beurzen door heel talentrijke studenten, niet kunnen worden uitgereikt. Ik vraag u om de allerbesten onder de studenten hun doctoraat te gunnen. Dat zou pas echt een toekomstgericht beleid zijn.

Ik heb vanuit een positieve instelling reeds gesteld dat dit een cruciale beleidsnota is. Hij vormt het speerpunt want is toekomstgericht. Daarom moet de beleidsnota zeer goed zijn. Goed is onvoldoende. Ik begrijp dat de regering een inventaris heeft opgesteld. De voorbije jaren is er immers heel veel gebeurd. Het is nodig om alle veranderingen eens rustig te evalueren. Die oude Vlaamse uitspraak 'Bezint eer ge begint' is nog steeds zeer belangrijk. Laten we eens inschatten wat er de voorbije jaren allemaal is gebeurd. Laten we ons positioneren en 'herpositioneren' en laten we ervoor zorgen dat we, met het oog op de toekomst, tot een optimale ontwikkeling komen van wetenschapsbeleid en technologie. Mijnheer de minister, mevrouw de minister, we zouden echter willen vragen dat de beleidsbrief net iets punctueler zou zijn. (*Applaus bij VU&ID, de SP, de VLD en AGALEV*)

De voorzitter : Collega's, normalerwijze moest de heer Voorhamme nog het woord voeren, maar hij laat zich verontschuldigen wegens fileproblemen.

Minister Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik reageer nog even op een aantal aangehaalde zaken. Minister Van Mechelen zal straks ook nog even reageren op een aantal opmerkingen.

Een aantal sprekers hebben inderdaad gelijk dat er in deze beleidsnota vooral sprake is van evaluatie. Ik wijs er echter op dat er werd gezegd dat die evaluaties nodig waren. Het is dan ook evident dat in de beleidsbrieven, die vanaf volgend jaar jaarlijks zullen ingediend, de zaken veel concreter zullen worden voorgesteld en ik denk dat dit ook eenstemmig zal kunnen gebeuren.

Ik ben het eens met de heer Martens dat er de voorbije twintig jaar inspanningen zijn gedaan voor wetenschapsbeleid. Wij hebben de voorbije jaren regelmatig tegen de heer Van den Brande, toenmalig minister-president en bevoegd voor wetenschapsbeleid, gezegd dat wij gelukkig waren met de inspanningen die gedaan werden voor wetenschapsbeleid, zij het steeds met de kanttekening dat de manier waarop het gebeurde niet altijd overzichtelijk was, en a fortiori in de eindfase. Dat is dan ook de reden waarom wij, bij het aantreden van deze regering, onmiddellijk gekozen hebben voor die evaluatie. We wilden die op vrij korte termijn doorvoeren om dan op een veel overzichtelijkere manier verder te kunnen gaan. Bijsturingen zijn nodig. Dat wordt door veel mensen uit de politiek onderschreven, maar dat wordt ons uiteraard ook gezegd door de sector en ik denk dat de heer Vandenbroeke die opmerking ook wel zal kennen.

De verdeling van dit beleidsdomein over twee ministers werd gemaakt op basis van de ervaringen van de vorige legislatuur. Daar merkten we, in de commissie voor Onderwijs alleszins, dat er geen sprake was van een band tussen de minister-president en het geheel van het tertiair onderwijs waar een belangrijk element van het onderzoek zit. Er zat geen eenstemmigheid in wat we te horen kregen vanuit universitaire hoek enerzijds, en wat door de minister-president naar voren werd gebracht op het vlak van wetenschapsbeleid anderzijds. Dit element is ook aan bod gekomen bij de begrotingsbespreking. Ik heb toen gezegd dat dit een keuze was op basis van de negatieve ervaringen die we in het verleden hadden gehad en ik heb

Vanderpoorten

toen eveneens gezegd dat de komende jaren zouden uitwijzen of dat een betere keuze is.

In ieder geval stellen wij vandaag vast – en de meesten onder u zullen het ook wel opgemerkt hebben – dat de band tussen wetenschapsbeleid met een academisch doel, universiteiten en hogescholen absoluut moet blijven behouden. Het is dan ook evident dat de beleidsnota's Onderwijs en Vorming, Wetenschapsbeleid en voor minister Van Mechelen ook Economie samen moeten worden gelezen.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Onze fractie heeft er geen probleem mee dat een en ander geactualiseerd en bijgestuurd moet worden. Op dat vlak hebben wij geen kritiek. Het is evident dat dit deel uitmaakt van de dynamiek van het beleid.

Wat niet juist is – tenzij ik u verkeerd heb begrepen – is dat men in universitaire kringen niet tevreden zou zijn geweest over de inspanningen die in de vorige regering onder meer door de minister-president werden geleverd. Integendeel, ik heb van vele mensen uit de universitaire sector en van de meest prominente wetenschappers heel vaak gehoord dat het voor hen op een uitstekende manier verliep. Daar werden de inspanningen dus wel hoog gewaardeerd, maar misschien heb ik u verkeerd begrepen.

Minister Marleen Vanderpoorten : Ik heb niet gezegd dat de inspanningen niet werden gewaardeerd, maar dat men om meer doorzichtigheid vroeg.

De hogescholen zijn helemaal niet uitgesloten. Dat zal de komende maanden en jaren blijken.

De heer Luc Martens : U verwijst naar de begrotingscontrole. Daar kunnen we ons als oppositiepartij niet op baseren. We zijn wel benieuwd natuurlijk. Als we optellen wat u bij de begrotingscontrole allemaal wilt waarmaken, zult u een enorme budgettaire sprong maken. We hopen dat u dat doorzet.

Minister Marleen Vanderpoorten : Ik heb het over de begrotingen van de volgende jaren.

U zei gisteren al dat u tijdens de vorige regeerperiode te weinig geld had om te investeren. Ik heb u al geantwoord dat u andere, misschien verkeerde,

prioriteiten hebt gesteld. U beweert dat de basisfinanciering van de universiteiten niet is verhoogd. Dat is ze wel, en voor het eerst sinds 1995. De vorige regering besteedde wel jaarlijks 2 miljard frank aan wetenschapsbeleid. Ik kan u alleen maar signaleren dat de universiteiten deze eerste stap ten zeerste appreciëren en beseffen dat het om een eerste stap gaat.

De heer Luc Martens : Ik sta niet alleen met mijn kritiek, de Volksunie deelt mijn mening.

De heer Gilbert Bossuyt : Men kan niet loochenen dat de vorige regering aanzienlijke inspanningen heeft geleverd. Men kan natuurlijk discussiëren over de prioriteiten. Men moet een en ander plaatsen tegen de achtergrond van die periode.

De nieuwe doorzichtigheid, ook op het vlak van bevoegdheden, vind ik zeer positief.

Minister Marleen Vanderpoorten : Het PC/KD-project vertoont ook die kenmerken. Er werd vooral geïnvesteerd in infrastructuur, maar men besteedde te weinig aandacht aan de ondersteuning en de randvoorwaarden.

Uw opmerkingen, mijnheer Holemans, staan verwoord in het regeerakkoord en in de beleidsnota. De administratieve rompslomp is te zwaar en moet worden afgebouwd. Dat geldt trouwens voor veel domeinen. We zullen daar uiteraard aan werken, maar dat is vandaag nog niet zichtbaar. De universiteiten zullen meer autonomie krijgen, natuurlijk wel met bewaking van de kwaliteit waarvoor een degelijk stelsel zal worden uitgewerkt. Dat lijkt me belangrijk. De heer Holemans zei het reeds : er moet orde in de chaos komen. Ik heb de bewoording van het regeerakkoord opgezocht. Hierin staat dat een grondige inventaris van alle middelen met het oog op grotere efficiëntie en drastische vereenvoudiging van de administratieve structuren en procedures nodig is. Ik vermoed dat u dit in uw betoog wilde aangeven. Het is nu inderdaad veel te complex en bureaucratisch. Bovendien wordt er te veel nadruk gelegd op kortlopende projecten waardoor geen continuïteit bestaat. Hierin kunnen we ook uw opmerking plaatsen over de problematiek van milieu en gezondheid. De bedoeling is om meer longitudinaal onderzoek mogelijk te maken in de toekomst. Ook met uw andere opmerkingen zal rekening worden gehouden. Ik denk bijvoorbeeld aan wat u zei over de humane en sociale wetenschappen.

Eén van de kernpunten werd aangehaald door de heer Vandenbroeke. Hij spreekt over de nood om

Vanderpoorten

voldoende onderzoekers te vormen, want een deel van de verantwoordelijkheid gaat natuurlijk naar het leerplichtonderwijs. Jongeren worden nieuwsgierig gemaakt en worden gestimuleerd in de richting van meer interesse voor wetenschap en wetenschapsbeleid. Deze oefening moeten we samen maken, want er is geen eenduidige oplossing voor. Dit proces moet bij jonge kinderen worden ingezet. Het moet groeien en uiteindelijk als resultaat geven dat meer mensen opnieuw onderzoeker willen worden. Hierbij mogen we niet vervallen in een ander uiterste waarbij men te vlug gaat specialiseren of te eenzijdig naar exacte wetenschap ontwikkelt. Dat kan ook niet de bedoeling zijn. Ook hierover moet een debat worden gevoerd.

De problematiek van de universiteiten is ons bekend. Kwaliteit van onderzoek moet bewaard blijven en we zullen het debat voeren over de optimalisatie van het aanbod. Het is een ander debat, maar zijdelings komen deze aspecten toch nog aan bod. Ik ben ervan overtuigd dat door het gepresteerde werk van de voorbije maanden en wat er nog zal worden gepresteerd meer duidelijkheid zal zijn in de beleidsbrief en de begroting.

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik wil het debat iets optimistischer eindigen. Ik sluit mij deels aan bij de woorden van de heer Martens. In Vlaanderen is de voorbije 20 jaar zeer bewust geïnvesteerd in wetenschapsbeleid als zijnde de toekomst voor Vlaanderen. Ik herinner mij dat ik als jonge kabinetsmedewerker in 1981 dat beleid gedurende bijna 8 jaar heb kunnen volgen. Ik denk aan de eerste Flanders Technology-beurzen en het beeld van de menselijke hand die bijna de mechanische hand aanreikte. Het is een beeld dat 20 jaar oud is, maar actueler dan ooit.

Ik ben in tegenstelling tot velen absoluut niet pessimistisch. Dit is één domein waar we kunnen stellen dat wat we zelf doen, we ook beter doen. Ik was aangenaam verrast toen wij te gast waren bij de Europees Commissaris, de heer Busquin. Hij zei dat het probleem met de statistieken voor Europa is dat enkel België wordt vernoemd. In de statistieken vindt men de Vlaamse cijfers gedilueerd terug. Wetenschapsbeleid wordt in België hoofdzakelijk vanuit Vlaanderen gestimuleerd en ontwikkeld.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : De heer Busquin heeft blijkbaar een mentale reconversie doorgemaakt. Sinds hij Europees Commissaris is heeft hij eindelijk Vlaanderen ontdekt. Dit is verheugend.

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : Volgens de Europese statistieken zitten we voor Vlaanderen zelfs boven het gemiddelde.

De heer Vandenbroeke heeft de beleidsnota Economie goed gelezen en gezien dat we verwijzen naar de Kondratieff-cycli. We staan nu aan de vooravond van een ontzettend boeiende periode van economische groei. Het Federaal Planbureau schuift prognoses vooruit tot 2004 waarbij een groei van 2,5 percent wordt voorzien. Daar hebben de politici van dit land de afgelopen 20 jaar enkel van kunnen dromen. De kunst bestaat er natuurlijk in om die economische groei om te zetten in een duurzame ontwikkeling, die moet leiden tot duurzame welvaart en uiteindelijk tot meer welzijn in Vlaanderen. De groei is immers enkel een middel om meer welzijn te bereiken voor zoveel mogelijk categorieën van mensen.

Gisteren heb ik samen met de burgemeester van Leuven de Philipsvestiging bezocht. Men maakte ons duidelijk waar die nieuwe kenniseconomie naartoe gaat. Dit stemt tot nadenken. De burgemeester vroeg waar bepaalde ontwikkelingen toe dienden en waarom men onderzoek deed waarbij een computer via spraak instructies kon krijgen. Zo was er een hifiketen opgesteld die men vanop 10 meter afstand met mondelinge bevelen kon bedienen en bijvoorbeeld van radio naar cd kon doen overschakelen. Er was geen enkele manuele handeling nodig. Het antwoord was dat men het comfort wenste te verhogen in de woon- en werkomgeving. Ik voegde daar vrij spontaan aan toe dat dit ook een enorme stimulans moet betekenen voor de integratie van bijvoorbeeld andersvaliden.

In de loop van de volgende 5 jaar wordt heel wat mogelijk dankzij de informatie- en communicatietechnologie. De overheid moet er dan ook op toezien in welke mate ze specifieke impulsen kan geven om de enorme kennisontwikkeling positief te gebruiken. Op die manier kan men de minderbedeelden, minderbegaafden of gehandicapten ondersteunen. Ook op dat vlak ben ik dus bijzonder optimistisch.

Mijnheer Martens, u verwijt ons een versnipperd beleid te voeren. Het is de taak van de oppositie

Van Mechelen

kritiek te geven. Ik wens dat debat echter niet te voeren. Men doet de inspanningen die Vlaanderen levert onrecht aan. Zoals de heer Vandenbroeke terecht heeft gezegd, werd in Vlaanderen de voorbije jaren heel wat opgestart. We zijn nu op het punt aanbeland dat we moeten evalueren om ons te herpositioneren.

Uit alle statistieken blijkt bijvoorbeeld dat we het moeilijk hebben om de KMO's, die in grote mate de motor vormen van de economie, mee te krijgen in de evolutie naar de kenniseconomie. Ik ben het er dan ook mee eens dat we hiervan een speerpunt in het beleid moeten maken en dat we in de volgende beleidsbrief zeer duidelijk moeten zeggen wat we zullen doen en welke programma's we willen ontwikkelen om de KMO's mee te krijgen in de e-commerce en in de nieuwe technologische evolutie.

In het verleden zijn heel wat KMO-acties gevoerd : de KMO-haalbaarheidsstudie en het KMO-innovatieproject van het IWT, het KMO-innovatieprogramma van het KIV en het MKB-initiatief. Stuk voor stuk gaat het om op zich waardevolle projecten, alleen moeten we proberen om, gezien het belang van de kenniseconomie, daar één consistent programma van te maken. We moeten de KMO's in de diepte bereiken, om hen beter te sensibiliseren en te ondersteunen. We moeten daarbij proberen de hogescholen dichter te doen aansluiten bij de KMO's. Het kennispotentieel van de hogescholen moet worden verenigd met de activiteiten op het terrein. Op bladzijde 27 van de beleidsnota staat uitdrukkelijk dat de hogescholen worden aanzien als een volwaardige partner van het nieuwe industriële onderzoek. Laat daar geen misverstand over bestaan.

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Betekent dat dat de overheid die wetenschappelijk onderzoek bestelt, de hogescholen als volwaardige partner beschouwt ? Tot vandaag wordt het wetenschappelijk onderzoek vooral besteld bij de universiteiten, hoewel sommige onderzoeksopdrachten te maken hebben met toegepast wetenschappelijk onderzoek dat door hogescholen zou kunnen gebeuren.

Minister Dirk Van Mechelen : Ik ga daar volledig mee akkoord. De competentie van de hogescholen moet worden erkend. Ik ben bereid om daar middelen voor uit te trekken. In de beleidsnota heb ik daar een vraag over gesteld. Via welke kanalen zul-

len we dat aanpakken ? Ik heb geen antwoord op die vraag. Zullen we dat moeten doen via het IWT, of via een structuur ad hoc die zich specialiseert in de subsidiëring van onderzoek op deze terreinen ?

De voorzitter : De heer Bossuyt heeft het woord.

De heer Gilbert Bossuyt : De opmerking van de heer Sannen is niet nieuw. Ik wil er enkel voor waarschuwen dat men de transparantie moet vrijwaren. Het onderscheid tussen universitair onderzoek en ander onderzoek moet goed voor ogen worden gehouden. Als we dat niet doen, dan zijn we op de verkeerde weg, en dan verzeilen we in het doodlopende straatje van de concurrentie. Dat kennen we nog uit het verleden.

Minister Dirk Van Mechelen : De programma's worden geëvalueerd. Het gebruik van het woord 'versnippering' is niet juist. We moeten de versnippering van programma's natuurlijk vermijden, en we moeten ze proberen te bundelen.

Ten tweede, de beheersovereenkomsten met de VITO, het IMEC en het VIB : we proberen om tegen de zomer een nieuwe lijn te tekenen voor de VITO. Ik sluit me ook aan bij de suggestie om inzake gezondheid en milieu meer structureel en longitudinaal onderzoek te doen. Dit was tijdens de vorige legislatuur een bijzonder heikel punt, in het bijzonder met betrekking tot de dioxineproblematiek en de afvalverwerking. Daardoor zijn we bijna automatisch in dit debat terechtgekomen. De vraag is welke positie de VITO daarin kan innemen.

Wat het VIB betreft, heeft men de oproep gedaan om een expertisebureau aan te stellen. We weten dat er een spanning bestaat tussen de universiteiten en het VIB. Dat is natuurlijk ook voor een stuk eigen aan de formule van het VIB. Het is een onderzoekinstelling extra muros, wat bijna organisch tot moeilijkheden leidt met het speelveld van de universiteiten dat ook niet altijd even consistent is.

Voor het IMEC hebben we nog een jaar respijt. Dit wordt waarschijnlijk een vrij gemakkelijke operatie. Het IMEC doet schitterend onderzoek en plaatst Vlaanderen op de wereldkaart inzake wetenschappelijke competentie. We moeten het dan ook ten volle ondersteunen.

In de beleidsbrief wordt uitdrukkelijk verklaard dat we onderzoeken of er nieuwe kenniscentra kunnen worden ontwikkeld. Het is belangrijk dat hierover een ruime dialoog kan worden gevoerd met alle actoren op het terrein. Ik heb het dan met name over de universiteiten en over de onderne-

Van Mechelen

mingen. In een aantal sectoren zijn we op het terrein bijzonder geavanceerd, bijvoorbeeld op het vlak van logistieke technologie, dienstverlening en organisatie van logistieke diensten. In Antwerpen wordt momenteel in het kader van Antwerp Digital Main Park op het terrein zelf een knap initiatief ontwikkeld. De vraag is nu of een dergelijk initiatief, dat wordt gestimuleerd vanuit bedrijven en vanuit de haven, niet via fundamenteel onderzoek kan worden gesteund door bijvoorbeeld het oprichten van een kenniscentrum.

Een tweede sector waarin we zeer geavanceerd zijn is die van de spraak- en beeldtechnologie. Beide zijn onherroepelijk met elkaar verbonden. We moeten nagaan in welke mate we de competentie die zich op het terrein ontwikkelt bij bedrijven als Philips, Alcatel, Lernout&Hauspie en Gevaert, in een nieuw kenniscentrum rond beeld- en spraaktechnologie kunnen ontwikkelen. We zullen elementen halen uit de formule van het VIB. De interactie met al onze universiteiten is immers van essentieel belang. De insteek tussen universiteiten en ondernemingen moeten we kunnen clusteren in Vlaanderen. Zo wordt Vlaanderen nagenoeg onuitwisbaar op de wereldkaart. Bedrijven die geavanceerde technologieën willen toepassen en ontwikkelen kunnen als het ware niet aan de deur van Vlaanderen voorbijgaan.

De essentie van het verhaal is dat de economische toekomst van Vlaanderen zich in dat domein situeert. De noodzaak om onze kennis te verankeren in Vlaanderen heeft met heel veel aspecten te maken. Het wetenschapsbeleid is daar een aspect van, het onderwijsbeleid een tweede. Bovendien is er ook meer vraag naar vanwege de jongeren. In Zuid-West-Vlaanderen bijvoorbeeld is de leefomgeving niet aantrekkelijk voor jonge mensen die onderzoek willen verrichten en die zelf vanuit de ondernemingswereld signalen geven in het kader van mijn contacten op het niveau van streekcharter en regionaal economisch beleid. Met deze signalen willen ze duidelijk maken dat er ook initiatieven moeten worden genomen inzake cultuur, milieu, groen, enzovoort.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Ik deel uw mening wanneer u verwijst naar Zuid-West-Vlaanderen. Deze regio is me toch enigszins bekend. Misschien kunt u samen met de minister van Onderwijs nagaan hoe kan worden ingegaan op het sluimerend verlangen van het universitair onderwijs en de hogescholen

voor een beter samenspel. Daardoor krijgt men een goede en dynamische benadering. De uitdagingen liggen niet alleen in Antwerpen en Limburg.

Minister Dirk Van Mechelen : We moeten streven naar een leefomgeving waarin rekening wordt gehouden met alle componenten die van belang zijn om onze onderzoekers en wetenschappers in Vlaanderen te houden en hen te stimuleren hun onderzoek hier te verrichten.

Het derde punt betreft de fiscaliteit. We stellen steeds meer vast dat ook onderzoekers en wetenschappers op een andere manier worden verloned. De verloning wordt bijvoorbeeld gekoppeld aan het welslagen van een bepaald onderzoeksproject dat vaak over meer dan een jaar loopt. De federale regering heeft die boodschap ondertussen ook gekregen. We moeten een fiscale omgeving creëren die onze wetenschappers en onderzoekers niet dwingt hun geluk in Silicon Valley of andere gebieden te zoeken.

Deze beleidsnota geeft een algemene visie voor een periode van vijf jaar. Ik ben bereid om die visie in de loop van de komende jaren punctueel te versterken. Het is dan ook onze ambitie om duidelijke projecten in te schrijven. Het debat over het wetenschapsbeleid in Vlaanderen mag niet worden verengd tot een centendiscussie. Dit zou niet eerlijk zijn tegenover de geleverde inspanningen en de bestaande ambities.

We moeten de goede projecten detecteren. Die kunnen van bedrijven, onderzoeksinstellingen, universiteiten of hogescholen afkomstig zijn en kunnen zich op alle mogelijke terreinen situeren. Zo hebben een aantal van ons vrijdag op Technopolis te Mechelen de vele enthousiaste commentaren van de aanwezigen kunnen horen. Dit enthousiasme spoort me aan om het investeren in deze harde sector te propageren.

Die suggesties vertonen overigens vaak totaal onverwachte invalshoeken. Ik zal me tot één voorbeeld beperken. Een topman van een bedrijf heeft me de vraag gesteld of ik als minister van Media de VRT niet kon vragen een populaire serie te maken die de harde kennissectoren en de informatica- en ingenieursopleidingen in een ander daglicht zou stellen. De man had namelijk vastgesteld dat een reeks als Windkracht 10 de motivatie om de opleiding voor helicopterpiloten te volgen aanzienlijk had doen stijgen. Hij vroeg zich dan ook af of het niet mogelijk was om ook voor beroepen als ingenieur, laborant, scheikundige en informaticus een dergelijke positieve beeldvorming uit te werken.

Van Mechelen

Dit voorbeeld toont aan dat vele mensen overlopen van ideeën. Aarzel dus niet, mijnheer Van den Brande, om die ideeën met ons te delen. Het is misschien mogelijk om ze in onderling overleg in daden om te zetten. (*Applaus bij de VLD, de SP, AGALEV en VU&ID*)

De voorzitter : De heer Van den Brande heeft het woord.

De heer Luc Van den Brande : Mijnheer de minister, u weet dat ik op dat punt nooit heb gearzeld.

U moet echter opletten dat u inzake wetenschap en technologie geen nostalgisch beleid voert.

Minister Dirk Van Mechelen : Dat zal niet gebeuren.

De heer Luc Van den Brande : U hebt gesteld dat een project voor Vlaanderen niet nostalgisch mag zijn. Ik deel die mening voor de volle 100 procent. Het wetenschaps- en technologiebeleid van deze regering mag niet louter nostalgisch en met grote warmte terugdenken aan de enorme inspanningen die de afgelopen jaren zijn geleverd. Ik zou veel gelukkiger zijn met uw beleid mocht het wat meer ambities bevatten.

Het is inderdaad niet louter een kwestie van centen. Het is een zaak van alle betrokken spelers. U mag zich hier niet nostalgisch opstellen, maar u moet uw blik op de toekomst gericht houden. Enkel op die manier kan het werk van onze handen en de ontwikkeling van onze geest tot de ontwikkeling van kwaliteit leiden. Ik hoop dat de komende periode ons wat dit betreft vooruitgang en diepgang zal bieden.

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : Ik denk dat de heer Van den Brande wel beseft dat ik mijn historische opleiding niet wil verwarren met een nostalgische hang naar het verleden. Zoals reeds uit het debat is gebleken, moet een analyse van de vroegere ge-

beurtenissen ons in staat stellen een toekomstgericht project voor Vlaanderen te verwezenlijken. Deze boodschap komt niet enkel van de minister van Wetenschapsbeleid, maar van alle actoren en verantwoordelijken op het terrein. Ik zou iedereen dan ook willen oproepen om de centendiscussie te stoppen. We moeten proberen alle kennis, inzichten en suggesties samen te voegen. Enkel zo kunnen we tot een consistent beleid komen. (*Applaus bij de VLD*)

De voorzitter : Vraagt nog iemand het woord ? (*Neen*)

Met redenen omklede moties

De voorzitter : Door de heer Martens en door de heer Van Baelen werden tot besluit van de behandeling van deze beleidsnota met redenen omklede moties aangekondigd. Ze moeten uiterlijk vrijdag 3 maart 2000 om 17 uur zijn ingediend.

De bespreking is gesloten.

Wij zullen op woensdag 15 maart 2000 om 16 uur de hoofdelijke stemmingen over de moties en de beleidsnota houden.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter : Dames en heren, hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor deze voormiddag.

Wij komen om 14 uur opnieuw bijeen om onze agenda verder af te handelen.

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 11.59 uur.*
